

OKOLO LVÍHO DOLU

Zvlášť pěkný trail najdete v Malé Úpě, zavede vás na místa, kde jste nejspíš ještě nikdy nebyli. Začnete ve Spáleném Mlýně s dostatečně velkým parkovištěm pro případné zanechání auta. Jen první metry vás povedou nahoru podél řeky Malé Úpy po hlavní silnici, ze které odbočuje most doleva na Pěnkavčí cestu s pohodlnou vycházkovou trasou do Pece. Vy přejdete řeku až po druhém mostě. Hned na kraji najdete informační panel se čtyřjazyčným představením sedm kilometrů dlouhého Lvího dolu. K místu umožňujícímu přístup do neobydleného údolí se váže historka. Po starém dřevěném mostě sem vjel na začátku sedmdesátých let host z Německa s vozem Trabant. V noci se přihnala průtrž mračen a povodeň chatrný most odnesla. Nešťastný turista se přišel zeptat na termín opravy, ale na lesní správě se dozvěděl krutou pravdu o výhledu několika let. Domů odjel bez auta, ale brzy se vrátil a zorganizoval vysvobození svého Trabiho velkým jeřábem. Na nového by totiž v socialistickém hospodářství čekal stejně dlouho, jako na nový most do Lvího dolu. Ovšem rovné místo za řekou připomíná i smutnější historii. Během druhé světové války tu stál malý zajatecký tábor nejprve pro vojenské vězně z Francie a později ze Sovětského svazu. Francouzi stavěli horské cesty pro svázení dřeva, k označení Francouzskému chodníku brzy dojdete. Mladé smrkové porosty na obou březích Jeleního potoka v celé třetině Lvího dolu připomínají těžkou práci sovětských zajatců. V únoru 1942 nacisté zavedli na majetku „nespolehlivého“ Jaromíra Czernin-Morzina nucenou správu. Hrabě skončil v domácím vězení v rakouském Gratzu, zatímco říšský úředník Alexander Schmoock v jeho krkonošských lesích hospodařil „přícestním“ způsobem. Tehdy sovětské zajatci vytěžili dobře přístupné staré smrkové porosty spodního Lvího dolu v dosahu svážné cesty.

Chodník biskupa Doubravy

Po dvou kilometrech u nefunkčního limnigrafu odbočíte z lesní silnice

doprava na nenápadný chodník označený obrázkem královéhradeckého biskupa Josefa Doubravy putujícího před sto lety v biskupském rouchu po hřebenech Krkonoš. Hraběnka Aloisie Czernin-Morzinová byla zbožná žena, zaplatila například stavbu kostela ve Vrchlabí a v Maršově a měla s představiteli církve dobré vztahy. Jeden ze svých posledních projektů připsala právě biskupu Doubravovi. Ovšem chodník, po kterém budete nyní stoupat, vznikl dávno před nástupem Josefa Doubravy na biskupský stolec v roce 1903. Původně se tahle cesta jmenovala Přední Lvi cesta a mladší Biskupský chodník začínal až u lovecké chaty Jana, ke které brzy dojdete. Teprve současní lesníci obě cesty pojmenováním propojili. Mladým „válečným“ porostem projdete na první paseku s výhledem na protější Rennerovu horu s mohutnými suťovisky a zakrslým lesem. Při generální opravě Biskupského chodníku v letech 2000 – 2001 jsem cestářům vyprávěl o založení cesty hraběnkou Aloisii v roce 1885, o nebezpečném svázení dřeva na saních rohačkách i o proměně pojmenování. Potom kameník Vladimír za šest hodin na kótě 710 metrů vytesal do bočního kamene v opěrné zídce připomínku o vzniku cesty. Když budete pozorní, vročení nepřehlédnete. Místo s krásným rozhledem po horní části Lvího dolu se Sněžkou se vám naskytne až na Velkém Polomu, kde Biskupský chodník v roce 1981 protнула lesní silnice. Na protější hoře Koule jsou dobře vidět následky větrné kalamity Kyrril z ledna 2007 a řádění kůrovců. Zase ubylo kus nejstarších smrkových porostů v Krkonoších. Ještě horší obraz se naskytl ze stejného místa komisi úředníků z královských a císařských dolů v Kutné Hoře a konšelů města Trutnova. Ti sem zavítali před rovnými čtyřmi sty lety, přesně 16. září 1609. Inspekce hodnotila stav lesů východních Krkonoš po čtyřicetileté těžbě dřeva pro kutnohorské stříbrné doly. O týden později úředník napsal česky do závěrečné zprávy: „Mezi vrchy Přední a Zadní Rosen řečenými (tedy Jelení a Růžovou horou s Koulí) nad Malou Úpou vzhůru na levé straně také k půlnoci jsou též některá ouzlabí, z nichž jedno se Stříbrný lev jmenuje.... Na těch ouzlabích také klausy (přehrady) byly, ale již se jich, že dříví všecko smeččený, neužívá.... Při konci lesa toho opět jsme přišli na jedno mejšto nevelké, kdež také budka postavena jest, v kteréž se dobytek hovězí, krav dojných 24 a jalového 9, k tomu kozy 4, jak sami, kteříž tu bydlejí nám oznámili, chová a do mýt a lesův Jeho Milosti Císařské na pastvu pouští a honí“. Autor dobře vystihl nejen neutěšený stav poprvé vytěženého pralesa, ale i počátek kolonizace kraje dřevaři z Alp v oblasti Malé a Velké Úpy. V zápisu jsou také nejstarší mistopisná jména Krkonoš, dodnes se jich mnoho neužívá, ale před vámi otevřeně „ouzlabí stříbrný Lev“, tedy Lvi důl, mezi ně patří. Tato slovesná památka připomíná dávne hornické aktivity dodnes pustého místa.

Po stech metrech směrem ke Sněžce uhněte ze silničky doprava na hlinitou svážnici a přímo před hraniční tabulkou II. zóny národního parku opět doprava na úzký travnatý chodníček. Pouze takové pěšiny bývaly v celém Lvím dole, když jsem tu byl poprvé v roce 1973. Na další křižovatce se dejte doleva směrem k velké holině. Při všech větrných smrštích v posledních dvaceti letech tady k zemi padaly smrky, až se paseka zježená stovkami vyvrácených pařezů rozšířila hluboko do údolí. Dříve schovaná lovecká chata Jana, podle vyprávění dřevaře Josefa Mohorna ji sem vynesli a za šest dní sestavili dřevaři v roce 1936, se ocitla uprostřed toho zmaru. Nalevo od provizorně upraveného chodníku vidíte latě měřící výšku sněhu a ohradu s přístroji pro sledování klimatu včetně údajů z půdy. Jen kousek sejdete dolů a na další široké svážnici zahnete doleva. Ta překryla v osmdesátých letech začátek původního Biskupského chodníku. Pozor, ať po dalších třech stovkách metrů neminete odbočku doprava na malý dřevěný můstek. Tady vejdete na nejhezčí část chodníku biskupa Doubravy. Úsek přes dvě hluboké rokle, zachycený na dobové fotografii na straně 2, patří mezi nejpůsobivější místa dnešního trailu. Již zcela zaniklou část chodníku

se dvěma novými mosty jsme obnovili až v roce 2004 a letošní mohutný vývrát připomíná, jak nestabilním místem cesta prochází. S občasnými výhledy na Pomezí Boudy dojdete na lesní silnici vedoucí k boudě Jelenka. Nemusíte jít po asfaltovém povrchu, stačí po dvaceti metrech uhnout doprava na označenou pěšinu k Sovímu sedlu a odtud teprve k Jelence.

Traverz

Po občerstvení v boudě Jelenka založené Jaromírem Czernin-Morzinem v roce 1936 dojdete po stech metrech k rovnému místu s lavičkou a kamenným obeliskem Emmina pramene. Vpředu leží kámen s úmyslně otesaným a proto s obtížemi čitelným německým nápisem Emmaquelle. To hned po roce 1945 „vlastenci“ zahlazovali stopy našich předchůdců. I proto jsme v roce 2000 na obelisk umístili odlité kovové desky připomínající roku 1905 předčasně zemřelou hraběnkou Emmy Czerninové i se spojeným czernin-morzinským erbem. Pojmenování pramene je z jedné strany české a z druhé německé (více VV 16/2000). Studánka vyvěrá pod plošinou, na její okraj cestář Michal zaštetoval nalezený hraniční mezník z 18. století číslo 143. Zatímco většina hostů stoupá po hřebenové cestě na Svorovou horu, vy uhněte doleva na žlutě značený, neupravený, dříve jen lovecký chodník Traverz. Provede vás celým závěrem Lvího dolu, vrchol Sněžky vám zůstane nad hlavou. Cestou uvidíte koberce vřesů, různé zbarvené listy brusinek, borůvek a vložnic, když budete pozorní tak i z kosodřeviny vykukující hlavy jelenů, kterých je kolem víc, než si turisté mohou myslet. Na první planině nad hranicí lesa je od roku 2001 u cesty pomníček třidvaceti německých vojáků, kteří zahynuli při pádu lazaretního letadla v únoru 1945. V informačním centru na Pomezí Boudách jsou vystavené kusy Junkerse JU-52 spolu s dalšími předměty a dokumenty (více 14/1999, 28/02007). Hezkým místem je Sluneční údolí se zbytky někdejších senišů. V již zmíněné zprávě z roku 1609 se píše: „Až na ten vrch největší Šnekoppen řečený, na němž, jak se zpráva činí, duch Rybenczal řečený, své obydlí mívá, ač i v těch místech některých sena a trávy se dělají“. Od Sněžky do Lvího dolu vyběhá Prostřední hora. Než hřeben překročíte, prohlédněte si nad Jelením potokem nejstarší známý smrkový les v Krkonoších. Tady v roce 2007 Martin Janda při dendrochronologickém průzkumu náhodně proměřil smrk starý 322 let. Možná tu některé stromy pamatují i zmíněnou kutnohorskou komisi, která si posteskla: „Na vrších nahoře něco lesův, který k vodám dodán býti nemohl, zůstalo“. Dnes se vyhnete rušnému vrcholu Sněžky, Traverz prochází hustou kosodřevinou, až se pod lanovkou spojuje s cestou vedoucí na Růžohorky. Netrailové a nezábavné pokračujte po turisticko-lesní silnici až dvě stovky metrů za Portášky. Teprve tady odbočte doleva na neznačenou lesní svážnici vedoucí pod loukami Sagassero-vých bud, na kterých se pase otužily skotský náhorní skot. Přímou pod budkou dolní stanice lyžařského vleku trail pokračuje po úzké pěšině do posledního parádního místa výletu. I tento sestup k Messnerovu potoku je v mapě čitelný.

Messnerovým dolem

Zapomenutý kout Malé Úpy byl mnoho let nepřístupný, když povodně zničily čtyři mosty a strhly celé úseky dřevařské cesty dokončené hraběnkou Aloisii v roce 1889. Po obnově v letech 1997 až 1999 vede úzkým údolím podél peřejí potoka opět pohodlná cesta. V jednom místě nechali u chodníku cestáři Havran a Jahoda ležet velký, ze skály vylomený balvan. Tady na druhém břehu potoka uvidíte dvě kruhové plošiny o průměru dvanáct metrů. To jsou základny pro milie i s uchovanou vrstvou dřevěného uhlí. Z dob putování kutnohorské inspekce se jich v Messnerově dole zachovalo nejméně devět. Cestářům rovná

místa posloužila pro postavení indiánských stanů tee pee, jak poznáte podle rozpadajících se stanových tyčí. Asi osmihodinový okruh zakončíte opět při ústí Lvího dolu.

POHÁDKOVÁ STEZKA

Jak se Krakonoš skamarádil s lidmi - Kdysi v prapradávnu honil Krakonoš pytláka, který v jeho království kladl léčky na zajíce. A že tenkrát lyže nebyly, nadělal v Krkonoších pán hor svou ohromnánskou botou tápy sem a tam, kopce a údolí. Od těch dob se tam musí lézt nahoru a dolů po cestách dlážděných spíš kamenem, než vystlaných mechem. Krakonoš si to své království pochvaluje: Aspoň mi sem lidi nepolezou. Má tam podnes, ve skalách kdesi vysoko nad lesy, svou usedlost. Je to hospodářství jak náleží, v maštali má koně bělohřívé i černohřívé. Bělohříví jsou větrní a černohříváci rozvážejí oblohou duchny nadité deštěm. Ba, má i ohnivého hřebce, co vozí na hřbetě bouřku. Ten když křísne kopytem o skálu, blýskne se celou oblohou, jako by jí mečem rozřal vejpůl. V síni má Krakonoš i jarmaru a v ní skládá v šuplatech počasí jako kupec krupky a kroupy; má tam dešťové kapky větší a menší, kroupy, sněhové vločky a všelijakou neplechu, kterou zasypává shůry dolů svět, když se rozzlobí. Na střeše má kohouta voláka, který ráno kokrháním budí spáče a na oblohu přivolává sluníčko. Tak si tam Krakonoš krakonošuje a jako spravedlivý pantáta se stará o chlupaté i pernaté, čtyřnohé i mnohonohé. Jen nad dvounohými kdysi mudrloval, když mu se sekyrou a pilou vtrhli do revíru...

Pohádku spisovatelky Marie Kubátové si s dětmi dočtete v lese na Kraví hoře v Malé Úpě. Zuzana Semerádová s propagační podporou informačního centra v Malé Úpě připravila pro rodiče s nejmenšími návštěvníky Krkonoš Pohádkovou cestu na celkem sedmácti kilometrech pohodlných cest vhodných i pro kočárky a cyklisty. Sama Zuzana po